

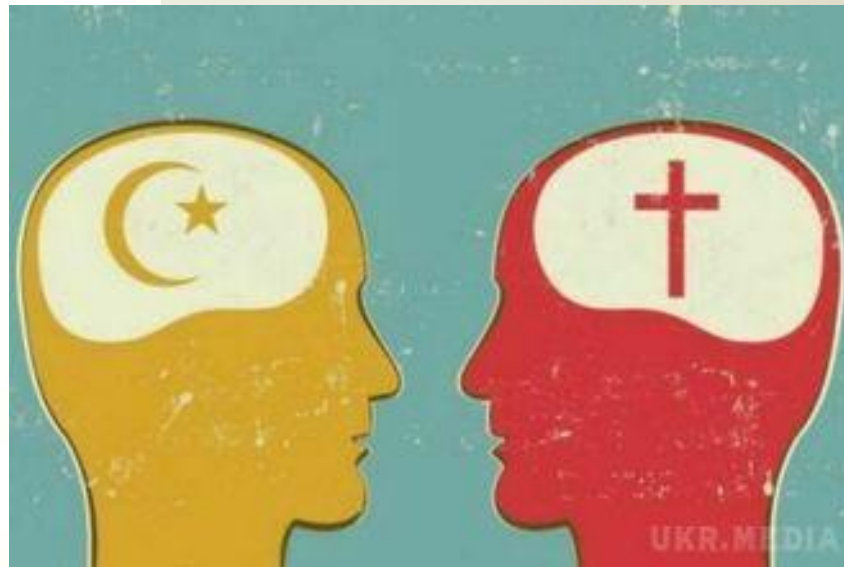
Релігійно-звичаєвий (традиційний) тип правової системи

Виконала: студентка IV курсу
3 групи
Коломієць Яна

Зміст

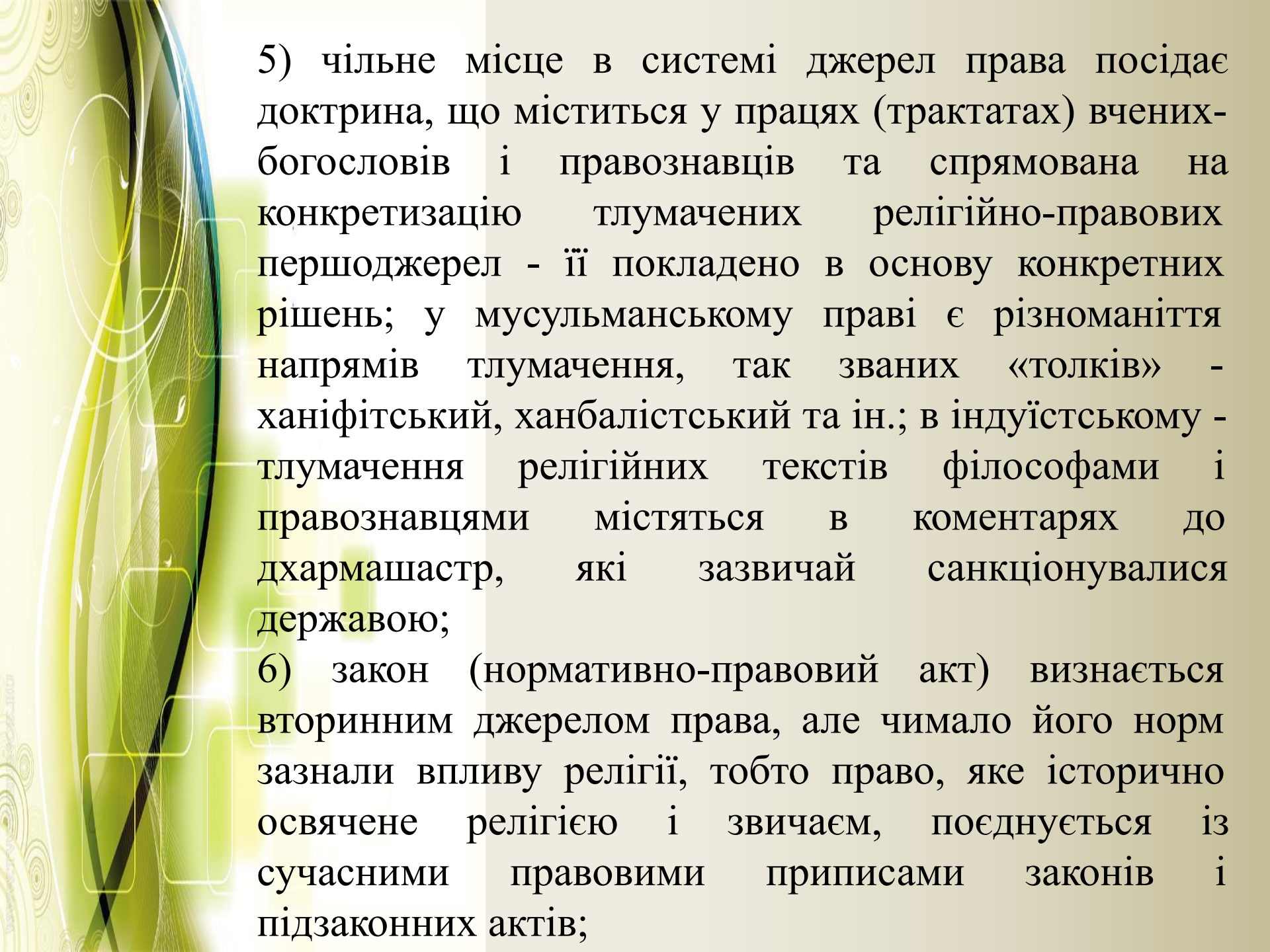
1. Поняття релігійно-традиційного типу правової системи
2. Загальна характеристика релігійно-традиційного типу правової системи
3. Особливості релігійно-традиційного типу правової системи

Релігійно-традиційний тип правової системи - це сукупність національних правових систем держав, що мають спільні риси, які проявляються в єдності закономірностей і тенденцій розвитку на основі релігійної норми, норми-звичаю і норм-традиції як основних джерел права, що являють собою тісне переплетення юридичних, моральних, міфічних розпоряджень, які склалися природним шляхом і визнані державою.

Основні ознаки релігійного типу (сім'ї) правових систем:

- 1) релігійна норма домінує в соціальному регулюванні, оскільки основним творцем усього суцього, зокрема права, визнається Бог;
- 2) правова норма є частиною релігійної, становить з релігійною нормою синкретичну єдність, не відділена від неї, а також від моральних та інших соціальних норм;
- 3) релігійно-правова норма міститься у священних книгах, які є основним джерелом права (у мусульман - Коран, Сунна, Іджма, Іияс; в індусів - піастри (Артхашастра) та ін.; в іудеїв - Тора (Старий Завіт), Талмуд);
- 4) релігійно-правова норма застосовується в громаді (мусульманській, індуїстській, іудейській), що тривалий час зберігалася, і, як правило, не використовується за її межами;

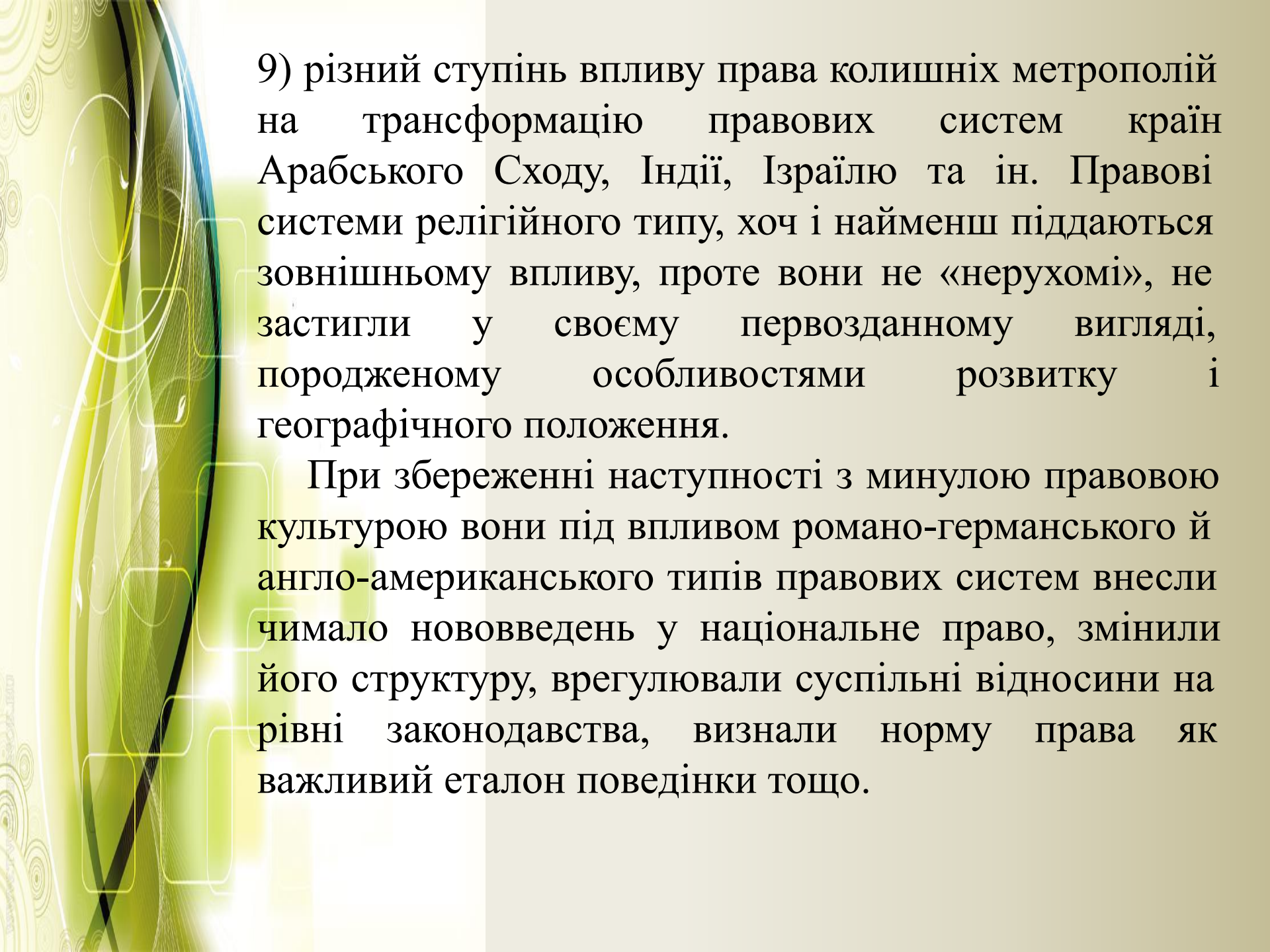
5) чільне місце в системі джерел права посідає доктрина, що міститься у працях (трактатах) вчених-богословів і правознавців та спрямована на конкретизацію тлумачених релігійно-правових першоджерел - її покладено в основу конкретних рішень; у мусульманському праві є різноманіття напрямів тлумачення, так званих «толків» - ханіфітський, ханбалістський та ін.; в індуїстському - тлумачення релігійних текстів філософами і правознавцями містяться в коментарях до дхармашастр, які зазвичай санкціонувалися державою;

б) закон (нормативно-правовий акт) визнається вторинним джерелом права, але чимало його норм зазнали впливу релігії, тобто право, яке історично освячене релігією і звичаєм, поєднується із сучасними правовими приписами законів і підзаконних актів;

7) право структуроване своєрідно – немає поділу на приватне і публічне право, а галузевий принцип поділу норм не є адекватним структурі романо-германського права (галузь, підгалузь, інститут, норма);

8) право здебільшого формувалося як система обов'язків і заборон, на відміну від правових систем романо-германського і англо-американського типів, де переважають дозволи;

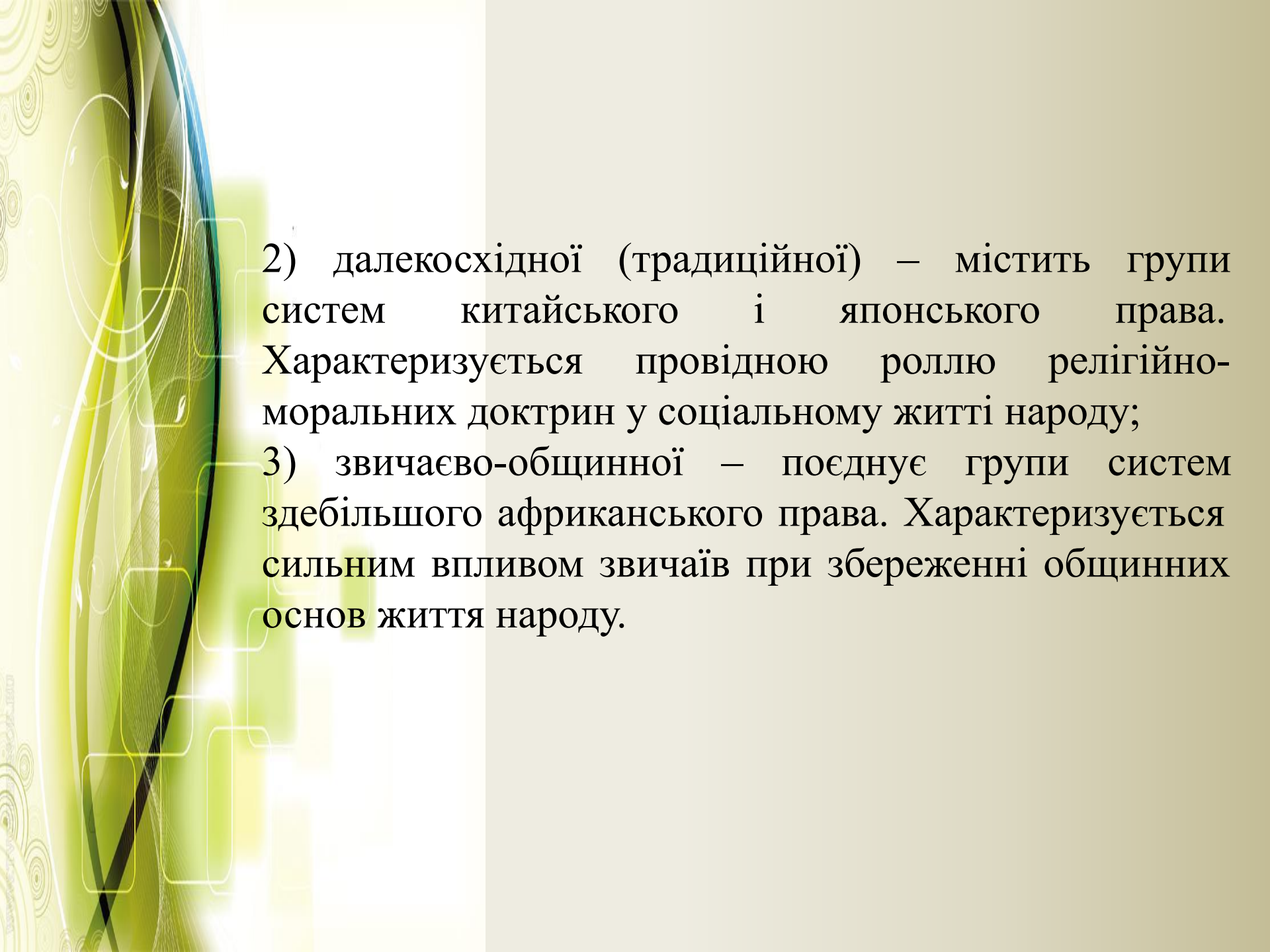
9) різний ступінь впливу права колишніх метрополій на трансформацію правових систем країн Арабського Сходу, Індії, Ізраїлю та ін. Правові системи релігійного типу, хоч і найменш піддаються зовнішньому впливу, проте вони не «нерухомі», не застигли у своєму первозданному вигляді, породженому особливостями розвитку і географічного положення.

При збереженні наступності з минулою правовою культурою вони під впливом романо-германського й англо-американського типів правових систем внесли чимало нововведень у національне право, змінили його структуру, врегулювали суспільні відносини на рівні законодавства, визнали норму права як важливий еталон поведінки тощо.

Серед типів правової системи цей тип є найрізноманітнішим і складається із трьох великих груп правових систем, поєднаних внутрішньою схожістю:

1) релігійно-общинної – поєднує групи систем мусульманського, індуського, іудейського і християнського права. Характеризується фундаментальним значенням релігійних вчень у поєднанні з тривалим збереженням общинного устрою;

-
- 2) далекосхідної (традиційної) – містить групи систем китайського і японського права. Характеризується провідною роллю релігійно-моральних доктрин у соціальному житті народу;
  - 3) звичаєво-общинної – поєднує групи систем здебільшого африканського права. Характеризується сильним впливом звичаїв при збереженні обцинних основ життя народу.

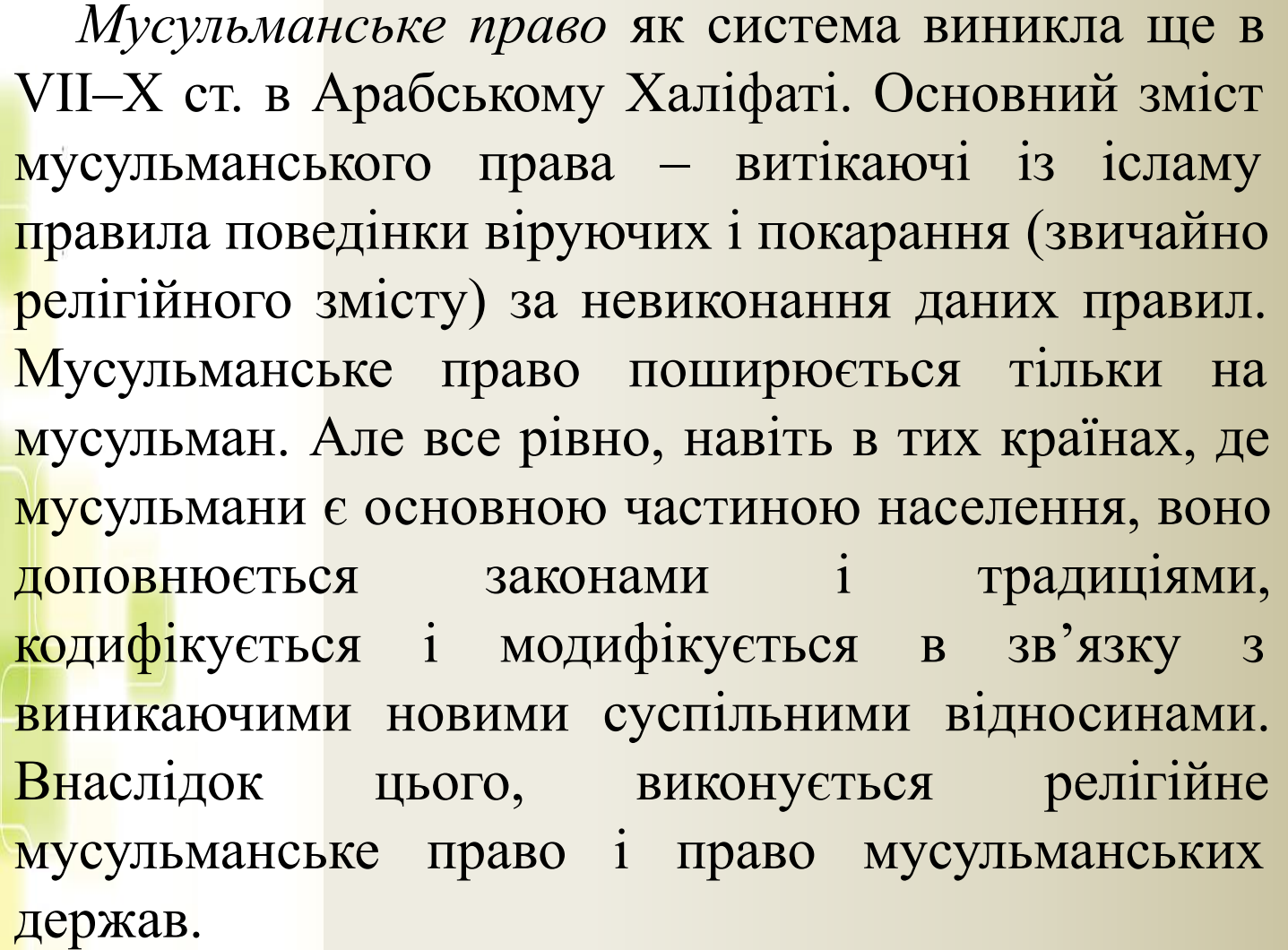
Кожна із зазначених груп правових систем Ґрунтується на власних реліґійно-філософських системах - іслам, індуїзм, конфуціанство, християнство. Юридичні джерела права співвідносяться з реліґійними як форма і зміст. Реліґійно-моральна норма має пріоритет над правовою нормою.

Сім'я релігійно-традиційного права охоплює релігійні правові системи, засновані на будь-якому віровченні, і традиційні правові системи, засновані на звичаєвому праві.

До релігійних правових систем належать: мусульманське, канонічне, індуське, іудейське право; до традиційних – японське, далекосхідне і звичаєве право окремих держав Африки, Азії, Океанії.

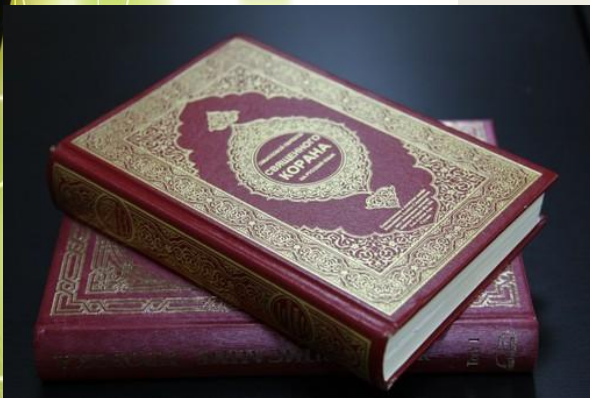
Мусульманське право як система виникла ще в VII–X ст. в Арабському Халіфаті. Основний зміст мусульманського права – витікаючі із ісламу правила поведінки віруючих і покарання (звичайно релігійного змісту) за невиконання даних правил. Мусульманське право поширюється тільки на мусульман. Але все рівно, навіть в тих країнах, де мусульмани є основною частиною населення, воно доповнюється законами і традиціями, кодифікується і модифікується в зв'язку з виникаючими новими суспільними відносинами. Внаслідок цього, виконується релігійне мусульманське право і право мусульманських держав.

Характерними рисами мусульманського права є:

1. Представляє собою одну із багатьох сторін релігії ісламу, яка встановлює визначені правила і об'єкт вірування, а також вказує віруючим на те, що можна робити, а що не можна.
2. Специфічна система джерел права:
  - Релігійний текст (коран).
  - Судовий прецедент (судова практика).
  - Правова доктрина і т. д.
3. Специфічні правові норми (імперативні).
4. Своєрідна структура права, умовно правові норми можна поділити на:
  - Правові норми які стосуються особистого статусу людини;
  - Правові норми які регулюють сферу злочину;
  - Правові норми які регулюють майнові відносини між особами.

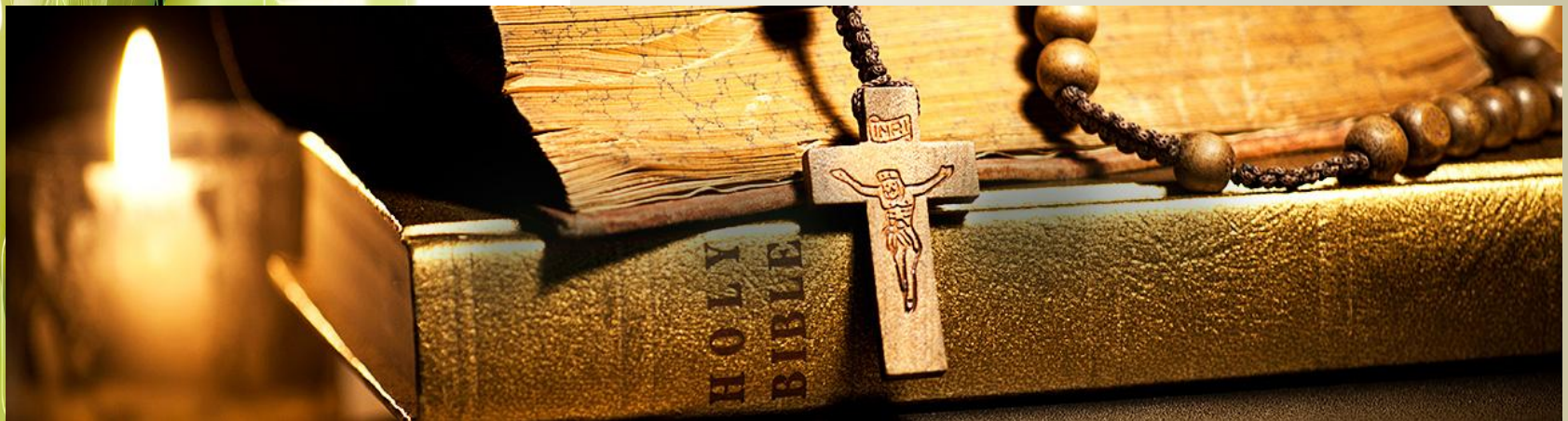
В основі мусульманського права лежить чотири джерела:

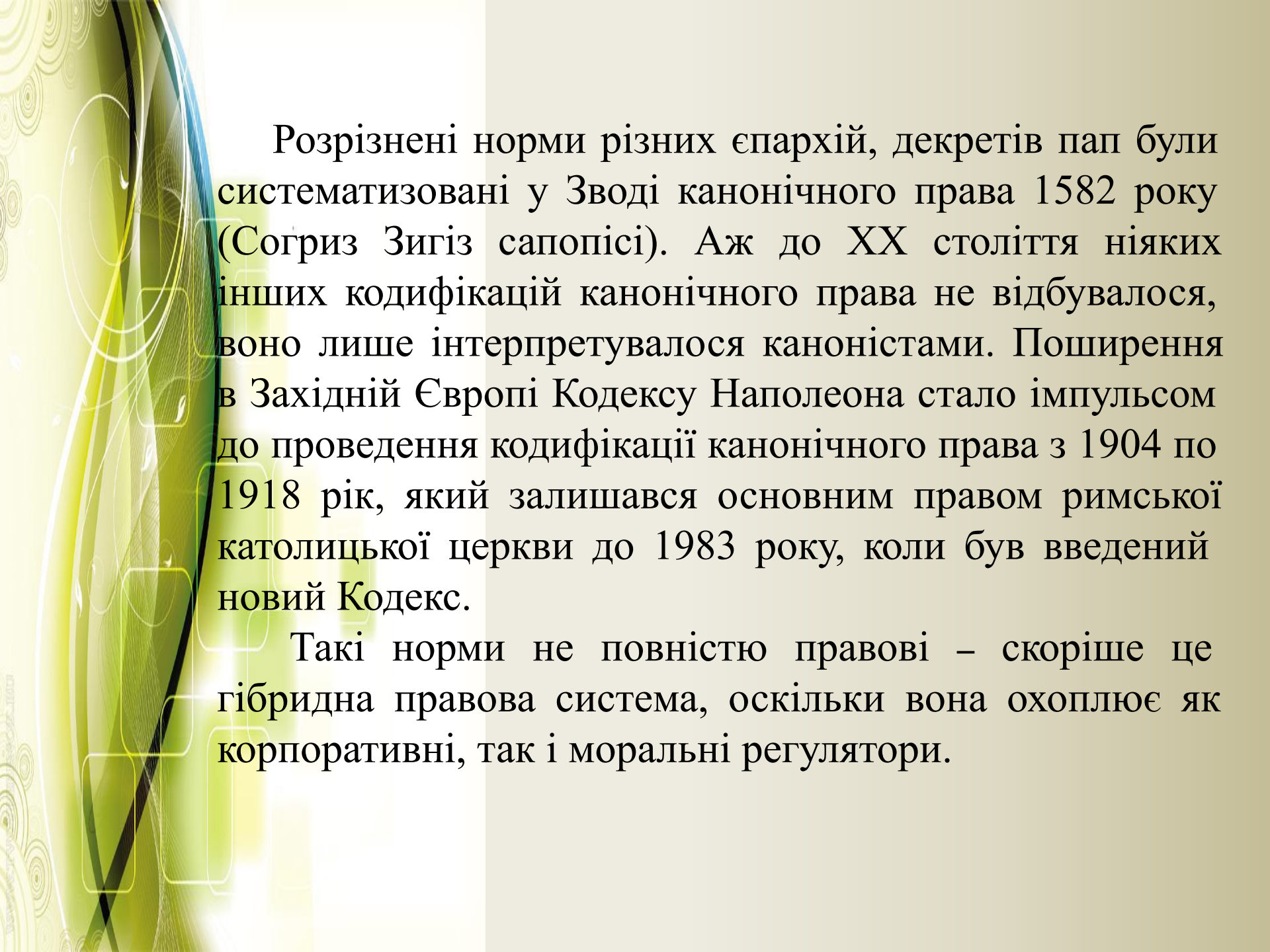
- 1) Коран – священна книга ісламу. За мусульманськими повір'ями вважається, що Коран - це мова самого бога, з якою він звернувся до Мухаммеда чистісінькою арабською мовою;
- 2) Сунна – збірник переказів (хадисів) про життя пророка Мухаммеда;
- 3) Іджма – зведений коментар середньовічних правознавців-знавців ісламу;
- 4) Кияс – правила застосування шаріату до нових життєвих ситуацій за аналогією.

Канонічне право в християнській релігії є сукупністю правових рішень (канонів), установлених, головним чином, на всесвітніх та деяких інших церковних соборах.

Слово «канон» у перекладі з грецької означає «норма», «міра», «стандарт». Найбільш ранніми канонами є правила нового Заповіту.

Розрізнені норми різних єпархій, декретів пап були систематизовані у Зводі канонічного права 1582 року (Согриз Зигіз сапопісі). Аж до ХХ століття ніяких інших кодифікацій канонічного права не відбувалося, воно лише інтерпретувалося каноністами. Поширення в Західній Європі Кодексу Наполеона стало імпульсом до проведення кодифікації канонічного права з 1904 по 1918 рік, який залишався основним правом римської католицької церкви до 1983 року, коли був введений новий Кодекс.

Такі норми не повністю правові – скоріше це гібридна правова система, оскільки вона охоплює як корпоративні, так і моральні регулятори.

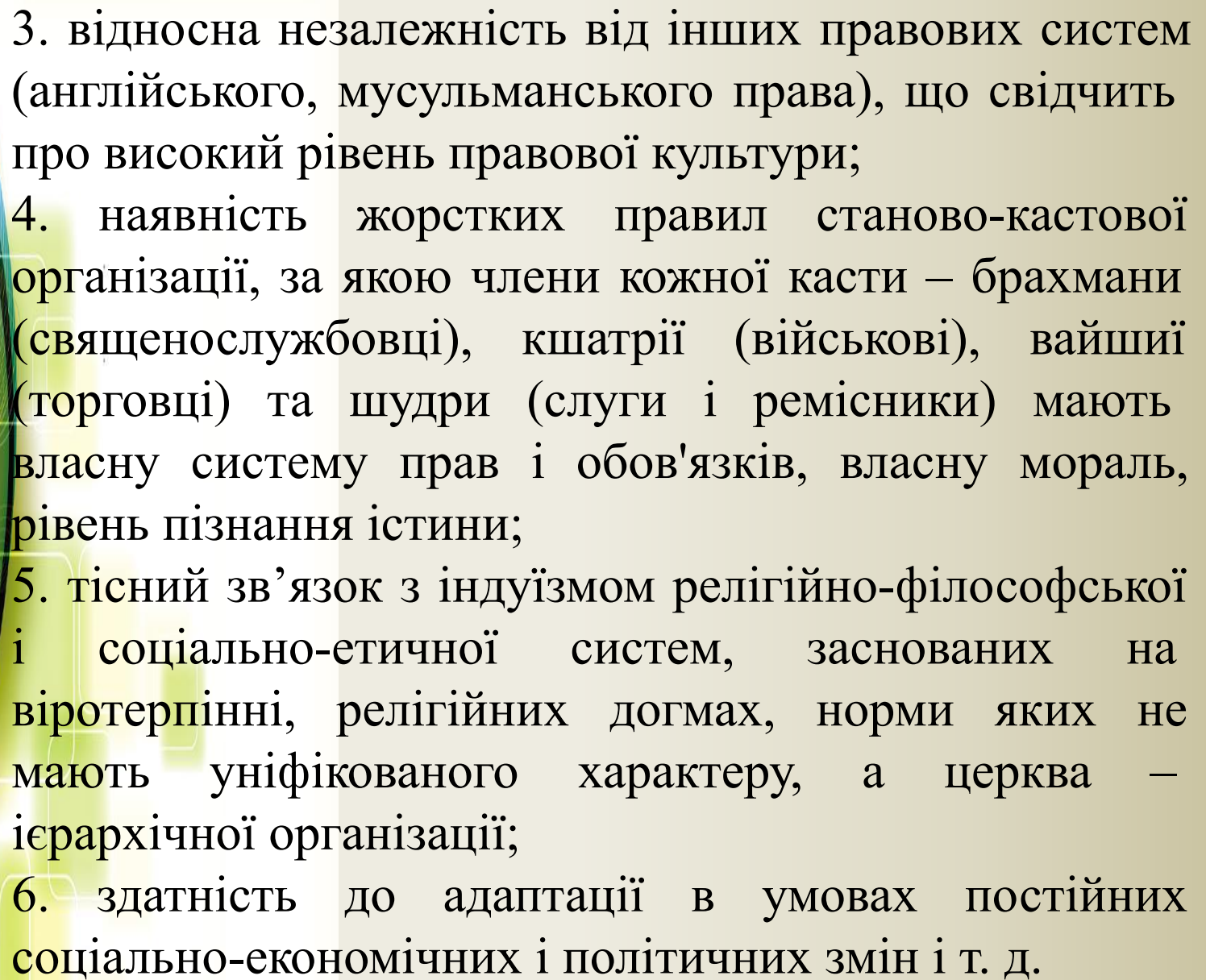
Індуське право є одним з найбільш стародавніх і оригінальних у світі. Ряд положень індійського збірника Веди (II тисячоліття до н. е.) можна витлумачити як правила поведінки загального характеру.

Подолавши віки, традиційні норми стародавнього та середньовічного права – веди, смрити, дхармашастр та інші, залишилися складовою частиною внутрішньодержавного права Індії.

Індуське право поширюється на осіб, які сповідують індуїзм незалежно від місця проживання. Зараз у світі налічується близько 300-350 мільйонів індусів, які мешкають переважно в Індії. Живуть вони також у Пакистані, Бірмі, Сінгапурі, Малайзії та державах Східної Африки. Характерними ознаками індуського права є:

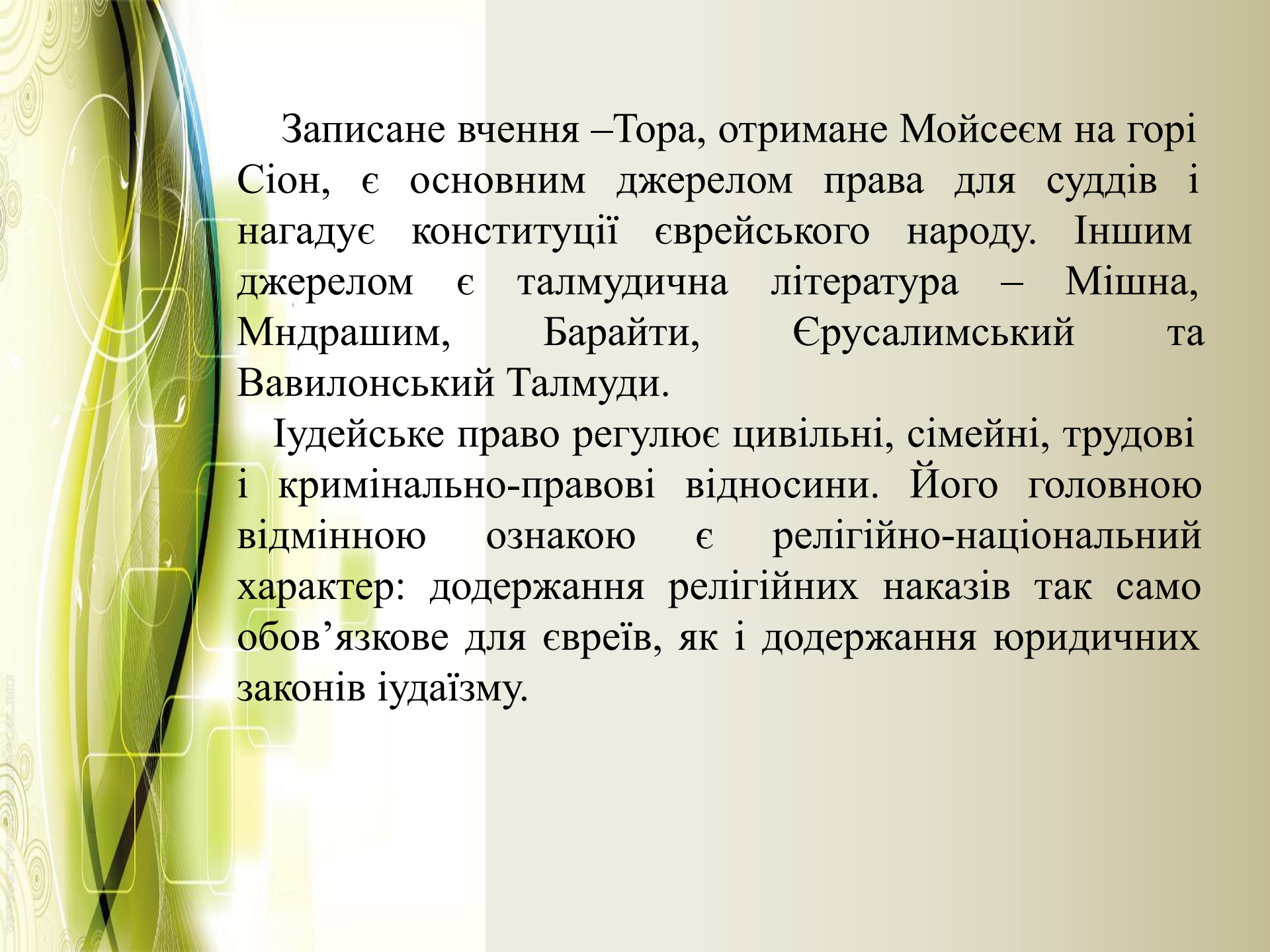
1. персональний характер правової системи, оскільки вона застосовується лише до індусів (за народженням, релігією) та до навернутих до індуїзму (мається на увазі, що в разі переїзду індус везе право з собою);
2. поширення на означені категорії відносин: внутрішньосімейні, кастові, відносини землекористування, договірного права, права власності;

-
3. відносна незалежність від інших правових систем (англійського, мусульманського права), що свідчить про високий рівень правової культури;
  4. наявність жорстких правил станово-кастової організації, за якою члени кожної касты – брахмани (священослужбовці), кшатрії (військові), вайшії (торговці) та шудри (слуги і ремісники) мають власну систему прав і обов'язків, власну мораль, рівень пізнання істини;
  5. тісний зв'язок з індуїзмом релігійно-філософської і соціально-етичної систем, заснованих на віротерпінні, релігійних догмах, норми яких не мають уніфікованого характеру, а церква – ієрархічної організації;
  6. здатність до адаптації в умовах постійних соціально-економічних і політичних змін і т. д.

Іудейське право (єврейське право) виникло понад три тисячоліття тому, розвивалося і зберігалось як право єврейського народу незалежно від того, була державність у євреїв чи не було її. Цьому процесу сприяла наявність внутрішньої автономії єврейських общин – їм дозволялося мати органи самоврядування і власні судові заклади.

Іудейське право являє собою нормативну частину Усного Вчення – Талмуда. Воно включає також Агаду – стародавні сказання та легенди, вислови мудреців, повчальні історії. Спочатку законодавчі положення передавались усно із покоління в покоління і аж у V столітті були зафіксовані в письмовій формі.

Записане вчення –Тора, отримане Мойсеєм на горі Сіон, є основним джерелом права для суддів і нагадує конституції єврейського народу. Іншим джерелом є талмудична література – Мішна, Мндрашим, Барайти, Єрусалимський та Вавилонський Талмуди.

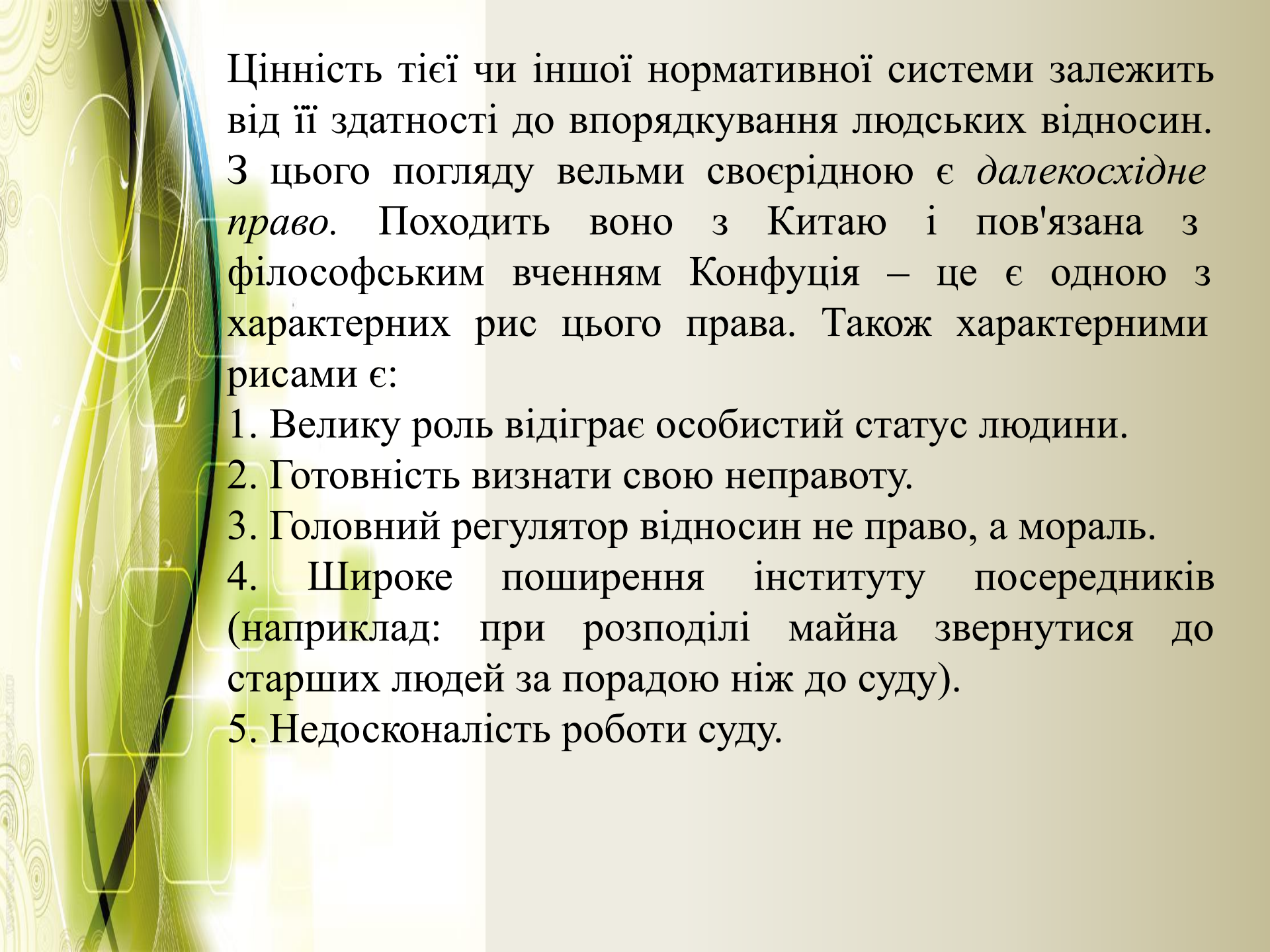
Іудейське право регулює цивільні, сімейні, трудові і кримінально-правові відносини. Його головною відмінною ознакою є релігійно-національний характер: додержання релігійних наказів так само обов'язкове для євреїв, як і додержання юридичних законів іудаїзму.

Іудейське право забороняє євреям звертатися до неєврейських судових інстанцій, хоча презюмується, що законів держави слід обов'язково дотримуватися. Ця заборона не стосується звернень до державних судів після створення Ізраїлю.

Sergei Chernov | s01101.livejournal.com

Цінність тієї чи іншої нормативної системи залежить від її здатності до впорядкування людських відносин. З цього погляду вельми своєрідною є *далекосхідне право*. Походить воно з Китаю і пов'язана з філософським вченням Конфуція – це є одною з характерних рис цього права. Також характерними рисами є:

1. Велику роль відіграє особистий статус людини.
2. Готовність визнати свою неправоту.
3. Головний регулятор відносин не право, а мораль.
4. Широке поширення інституту посередників (наприклад: при розподілі майна звернутися до старших людей за порадою ніж до суду).
5. Недосконалість роботи суду.

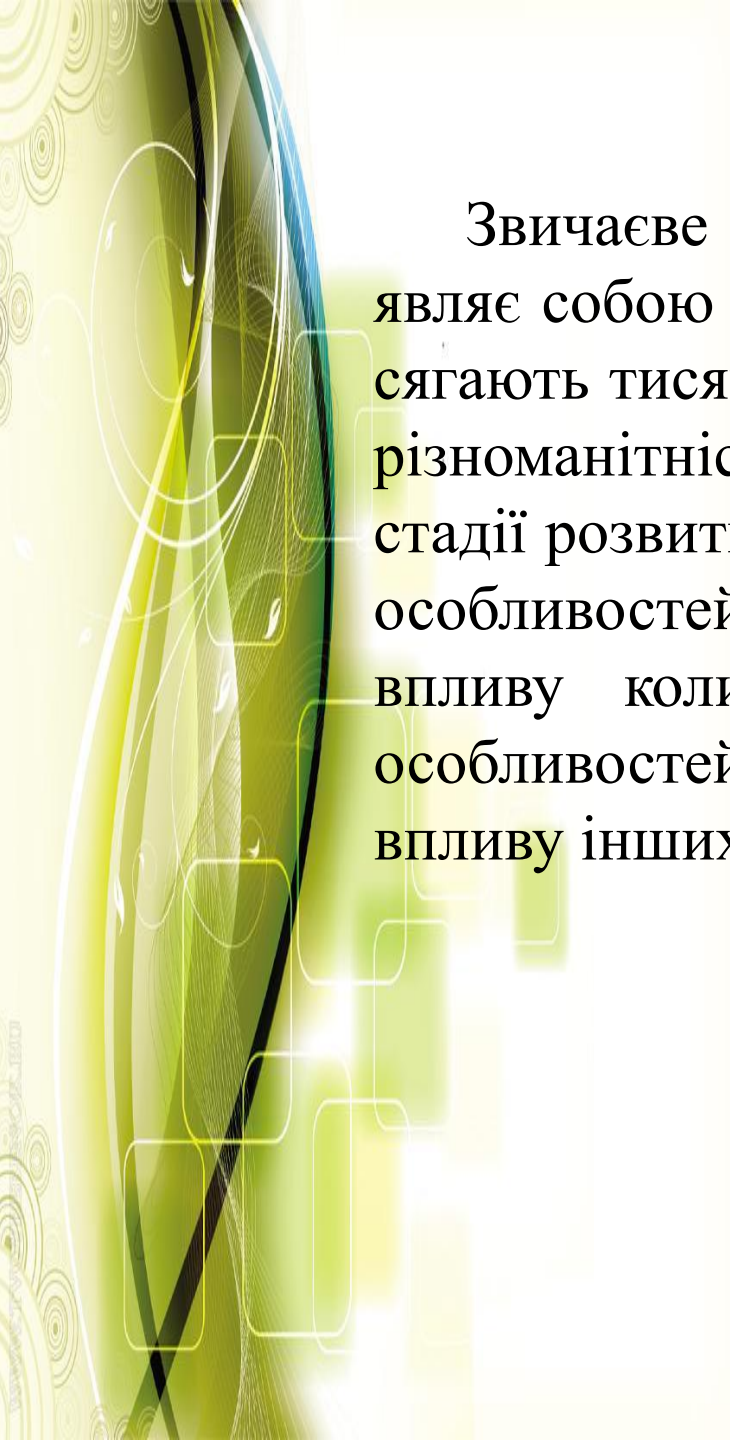
В основі конфуціанства лежить прагнення людини співвідносити свою поведінку з космічною гармонією Той, хто прагне поводити себе правильно, повинен любити лише праведні вчинки, не порушувати встановлену природою рівновагу, підпорядковувати власні інтереси збереженню гармонії.

Правила, яких слід дотримуватися, під назвою «лі», не є однаковими для всіх, а залежать від статусу людини, його статі, фаху, службового становища, сімейного стану.

Інтенсивний розвиток законодавства в сучасному Китаї за континентальним зразком, проголошення його особливого шляху не виключає збереження багатьох інститутів традиційного права і морально-етичних передбачень у суспільстві.

Звичаєве право держав Африки, Азії та Океанії являє собою унікальну правову систему, коріння якої сягають тисячоліть. Ці правові системи мають велику різноманітність конкретних форм. Форми залежать від стадії розвитку суспільства, наявності (відсутності) та особливостей колоніального режиму в минулому і впливу колишніх метрополій на державу нині; особливостей джерел; відносної недоступності для впливу інших держав.

Звичаєве право африканських держав має переважно неписаний характер і передається з покоління в покоління окремими народами або племенами, що робить його іноді єдиним джерелом права і дає уявлення про особливості культури цих народів.

Звичаєво-правові системи здебільшого спрямовані на захист інтересів спільноти людей (роду, племені, родини, селища), а не суб'єктивних прав конкретних осіб.

Висновки

Отже, як свідчить світовий досвід, набуття суверенної державності і формування нової правової системи ніде не відбувалися, легко і просто. Кожна країна, яка домоглася незалежності, шукала свій правовий шлях розвитку, виробляла свою правову модель побудови нового суспільства. Це зумовлювалося системою цінностей і цільовою орієнтацією, національними традиціями та історичними умовами, соціально-економічної та політичної середовищем, сформованим укладом життя і світоглядом людей, включаючи релігійні вірування, психологію і норми поведінки.

Релігійно-традиційний тип правової системи - це сукупність національних правових систем держав, що мають спільні риси, які проявляються в єдності закономірностей і тенденцій розвитку на основі релігійної норми, норми-звичаю і норм-традиції як основних джерел права.

Серед типів правової системи цей тип є найрізноманітнішим і складається із трьох великих груп правових систем, поєднаних внутрішньою схожістю: 1) релігійно-общинної – поєднує групи систем мусульманського, індуського, іудейського і християнського права. 2) далекосхідної (традиційної) – містить групи систем китайського і японського права. 3) звичаєво-общинної – поєднує групи систем здебільшого африканського права.

Список використаної літератури

1. Решетніков Ф. М. Правові системи країн світу. Довідник. М.: Юрліт. 1993.
2. Саїдов А. Х. Порівняльне правознавство: Підручник / За ред. В.А. Туманова. – М.: МАУП, 2003. – 326 с.
3. Макарчук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. Вид. 4-те, доп. – К.: Атіка, 2004. – 386 с.
4. Бехруз Х. Порівняльне правознавство: Підручник. – Одеса: Фенікс, 2009. – 464с.
5. Погребняк С. П. Порівняльне правознавство: підручник/ С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Біля-Сабодаш та ін.; за заг. ред.. О. В. Петришина. –Х.: Право, 2012. – 272 с.
6. Давид Р. Основные правовые системы современности. – М., 1988. – 451 с.
7. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.

Дякую за увагу !